Tiyatro — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

Türk edebiyatında sahne için yazılan eserlerin gelişimi, edebiyat dönemleriyle birlikte değerlendirilir. Bu alandaki yenilik, Tanzimat yıllarında Batı'daki tiyatro anlayışının etkisiyle belirginleşmiştir. Böylece tiyatro, yazılı edebiyatın bağımsız bir türü olarak yeni bir yön kazanmıştır.

1. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Türk edebiyatında çağdaş tiyatro anlayışı Tanzimat döneminde görülmeye başlamıştır.

B) Türk edebiyatında tiyatro yalnızca Cumhuriyet döneminde gelişmiştir.

C) Tanzimat döneminde tiyatro yazılı edebiyatın dışında kalmıştır.

D) Batı tiyatrosunun etkisi Türk edebiyatında hiçbir değişiklik oluşturmamıştır.

E) Tanzimat sanatçıları tiyatro türünü geleneksel gösterilerle sınırlamıştır.

Bir tiyatro eserinin türünü belirlemek için yalnızca sahnede oynanması yeterli değildir. Eserin olaylara yaklaşımı, çatışmanın niteliği ve seyircide oluşturmak istediği etki de dikkate alınır. Bu nedenle güldürü amacı taşıyan bir eserle ağır çatışmaları öne çıkaran eser aynı tür içinde değerlendirilmez.

2. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Tiyatro eserlerinin türü, anlatım özellikleri dikkate alınarak belirlenebilir.

B) Sahnede oynanmak, bir eserin türünü belirleyen tek ölçüt değildir.

C) Güldürü amacı taşıyan eserlerle ağır çatışmalı eserler ayrılabilir.

D) Tiyatro türleri, eserlerin seyircide oluşturduğu etkiyle ilişkilendirilebilir.

E) Modern tiyatrodaki bütün türler yalnızca sahnelenme biçimine göre ayrılır.

Şinasi, Tanzimat Dönemi'nde gazetecilik ve tiyatro alanlarında eser vermiştir. Görücü usulü evliliğin doğurduğu sorunları işleyen oyunu, bir toplumsal alışkanlığı eleştirmesi bakımından dikkat çeker.

3. Buna göre Şinasi'nin söz konusu oyunu için aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Toplumsal bir töreyi eleştiren komedi türünde yazılmıştır.

B) Bireysel yalnızlığı temel alan psikolojik dramdır.

C) Savaş kahramanlığını işleyen tarihî trajedidir.

D) Geleneksel seyirlik oyunların sözlü biçimini sürdürür.

E) Yalnızca estetik kaygıyla oluşturulmuş lirik bir gösteridir.

4. Tanzimat edebiyatında modern sahne anlayışını temsil eden, Şinasi tarafından yazılan ve toplumdaki evlenme geleneğini eleştiren tiyatro eseri aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şair Evlenmesi

B) İntibah

C) Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat

D) Araba Sevdası

E) Mai ve Siyah

Tanzimat edebiyatı, Türk edebiyatında yeni türlerin ve yeni anlatım biçimlerinin görüldüğü bir dönemdir. Şinasi’nin sahne eseri, bu dönemde tiyatronun toplumsal eleştiri amacıyla da kullanılabileceğini gösteren örneklerden biridir.

5. Buna göre Tanzimat dönemindeki tiyatro anlayışıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Tiyatro, toplumsal töreleri eleştirmek için kullanılabilmiştir.

B) Tiyatro, Tanzimat döneminde yalnızca bireysel duyguları yansıtmıştır.

C) Tanzimat tiyatrosu, modern sahne anlayışından tamamen uzak kalmıştır.

D) Tiyatro eserleri, bu dönemde toplumsal konulara yer vermemiştir.

E) Şinasi’nin oyunu, geleneksel gösteri türlerinin değişmeden sürdüğünü kanıtlamıştır.

6. Şinasi’nin 1860’ta yayımlanan, geleneksel evlilik anlayışını sahneye taşıyan oyununun modern tiyatro içindeki yeri düşünüldüğünde aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmiş olması beklenir?

A) Şehir tiyatrosu olarak kurulması

B) Trajedi türünde değerlendirilmesi

C) Yalnızca tarihî olayları işlemesi

D) Dram türünde değerlendirilmesi

E) Töre komedisi sayılması

7. “Oyuncunun sahnede yapacağı hareket, konuşmanın akışını kesmeden kısa bir işaretle gösterilir.” Bu anlatım, tiyatro metninin hangi yazım uygulamasını karşılar?

A) Perde başlığı kullanımı

B) Dekor açıklaması

C) Yay ayraç kullanımı

D) Kişi kadrosu düzenlemesi

E) Tür sınıflandırması

Tiyatro, Türk edebiyatında yenileşme hareketleriyle birlikte yeni bir ifade alanı kazanmıştır. Şinasi’nin sahne eseri, bu değişimin edebiyat tarihindeki belirgin örneklerinden biridir. Bu nedenle tiyatronun edebî tür olarak ortaya çıkışı, geleneksel seyirlik ürünlerden ayrı bir çizgide ele alınır.

8. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Türk edebiyatında tiyatronun yenileşme hareketleriyle ilişkilendirildiğine

B) Modern tiyatronun Türk edebiyatına Cumhuriyet Dönemi'nde girdiğine

C) Modern tiyatronun Türk edebiyatına Tanzimat edebiyatında girdiğine

D) Tiyatronun geleneksel seyirlik ürünlerden ayrı bir çizgide ele alındığına

E) Şinasi’nin sahne eserinin bu değişimin belirgin örneklerinden biri olduğuna

9. Şinasi’nin yazdığı ve Türk edebiyatında töre komedisi olarak bilinen tiyatro eseri aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zavallı Çocuk

B) Gülnihal

C) Şair Evlenmesi

D) Vatan Yahut Silistre

E) Akif Bey

Şinasi’nin eseri ile Darülbedayi-i Osmanî’nin kuruluşu, Türk tiyatrosunun hem edebî eser hem de kurum bakımından geliştiğini gösteren iki ayrı aşamadır. İlki yenileşme dönemindeki yazılı tiyatro örneğini, ikincisi şehir tiyatrosu kurumunu temsil eder.

10. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Şinasi’nin eseri ilk şehir tiyatrosu kurumudur.

B) Şehir tiyatrosu kurumu modern tiyatro eserinden önce ortaya çıkmıştır.

C) Modern tiyatro ile şehir tiyatrosu aynı kavramı karşılamaktadır.

D) Darülbedayi-i Osmanî bir tiyatro eseri olarak yazılmıştır.

E) Modern tiyatro Türk edebiyatında kurumsal tiyatrodan önce ortaya çıkmıştır.

Cevap Anahtarı

1. A	2. E	3. A	4. A	5. A
6. E	7. C	8. B	9. C	10. E

Çözümler

1. Parça, Batı etkisiyle yeni tiyatro anlayışının Tanzimat yıllarında belirginleştiğini anlatmaktadır. Cumhuriyet'le başlama, yazılı edebiyatın dışında kalma ve değişiklik oluşturmama yargıları metnin kapsamıyla çelişir.

2. Parça, tür belirlemede sahnelenmenin tek ölçüt olmadığını; olaylara yaklaşım, çatışma ve seyirci etkisinin de dikkate alındığını belirtir. Bu nedenle bütün türlerin yalnızca sahnelenme biçimine göre ayrıldığı söylenemez.

3. Görücü usulü evliliği eleştiren eser, toplumsal bir töreyi konu aldığı için töre komedisidir. Diğer seçenekler eserin türünü veya konusunu farklılaştıran kapsam ve tür hataları içermektedir.

4. Şinasi'nin toplumdaki evlenme geleneğini eleştiren tiyatro eseri Şair Evlenmesi'dir. Diğer eserler tiyatro değil, farklı türlerdeki Tanzimat ve Servetifünun dönemi eserleridir.

5. Şinasi'nin oyununun töre komedisi olması, tiyatronun toplumsal töreleri eleştirmek amacıyla kullanılabildiğini gösterir. Diğer seçenekler tiyatronun toplumsal yönünü reddetmekte veya modern tiyatronun Tanzimat dönemindeki varlığını yanlışlamaktadır.

6. Şinasi'nin söz konusu oyunu, toplumdaki evlenme geleneklerini ele aldığı için töre komedisi olarak değerlendirilir. Trajedi ve dram, bu oyunun kaynakta belirtilen türü değildir; şehir tiyatrosu kuruluşu ise ayrı bir kurumsal bilgidir.

7. Oyuncuların sergilemesi gereken davranışlar yay ayraç içinde verilir. Perde başları ise yer, dekor ve kişilerle ilgili bilgileri taşır; bu nedenle diğer ifadeler verilen uygulamayı karşılamaz.

8. Parça, tiyatronun yenileşme hareketleriyle ilişkisini ve Şinasi'nin eserini açıklar. B, başlangıcı Cumhuriyet Dönemi'ne taşıdığı için parçada yer almayan ve kaynakla çelişen yargıdır; diğerleri metinle uyumludur.

9. Şinasi'nin töre komedisi olarak belirtilen eseri Şair Evlenmesi'dir. Diğer eser adları aynı tür çevresinde bulunan, ancak bu bilgiyle eşleşmeyen adlardır.

10. Parça, Şinasi'nin eserini yazılı tiyatro örneği; Darülbedayi-i Osmanî'yi ise daha sonraki kurumsal aşama olarak ayırır. E bu sırayı doğru kurar; B sırayı tersine çevirir, A ve D eser-kurum ayrımını bozar, C ise iki farklı kavramı özdeşleştirir.